

ALLA VI SVENSKAR

ALLA VI SVENSKAR

NORDISKA MUSEETS OCH SKANSENS ÅRSBOK

FATABUREN 1996

FATABUREN 1996

ISBN 91 7108 392 8

ISSN 0348 971 X

© Nordiska museet och respektive författare

Redaktörer Åke Daun & Barbro Klein

Bildredaktör Kerstin Söderman

Layout Börje Reinhold

Omslagsbilden föreställer elever i Katarina skola, Stockholm.

Foto Ann Eriksson, MIRA.

Teknisk redaktör Berit Nordin

Bildmaterialet tillhör Nordiska museet om inte annat anges. I de fall fotografens namn inte uppges är denna okänd.

Tryckt hos MediaPrint, Uddevalla AB, 1996

ANDRA GENERATIONEN INVANDRARE

Åke Daun och Barbro Klein

Andra generationen invandrare – eller kan man säga första generationens svenskar? Naturligtvis är de en lika blandad skara som sina föräldrar. Runtom i den värld av accelererande omflyttningar, som vi nu lever i, blir det allt vanligare att människor har en synnerligen sammansatt bakgrund – nationellt, etniskt, språkmässigt, religiöst, politiskt. Som andra generationen invandrare räknas nu i Sverige officiellt alla som är födda i landet och vilkas föräldrar invandrat från andra länder samt alla de som kommit till Sverige i unga år. Dessutom betraktas i Sverige även barn som endast har en invandrad förälder som andra generationen invandrare.

Vi har fört samman erfarenheter och perspektiv från författare som har vitt skilda utgångspunkter. De skriver både som forskare och som personer med egna rötter långt utanför Sverige och de tar upp många olika aspekter på ämnet andra generationen invandrare, såväl personliga identitetsbyggen som massmediala konstruktioner, såväl barns och ungdomars språk som politiska drömmar. Flera av författarna är dessutom angelägna om att problematisera "andra generationen invandrare" som tanke och term.

En annan sida av saken är att många som vuxit upp i Sverige med en invandrad förälder inte alls känner sig som invandrare. De liknar de många svenskar som har en historisk tillhörighet någon annanstans som till exempel valloner eller skottar eller de som har sina rötter i Tyskland. Till de senare hör många svenska adelsfamiljer samt flera judiska släkter. I dessa fall hör den utländska

*Södra Latins skolgård,
Stockholm. Foto Mikael
Andersson, MIRA.*

*BB. Foto Georgios
Theodossiadis.*

härkomsten till en svensk familjehistoria. Samtidigt är det så att människor som har en mångtusenårig familjehistoria i Sverige ändå räknas som eller känner sig som språkliga och kulturella minoriteter, bland dem samer och tornedalsfinnar.

Även för adoptivbarnen från Asien, Afrika, Sydamerika hör den utländska härkomsten till en svensk familjehistoria. Men för de många adopterade barn som gång på gång påminns om sitt annorlunda utseende är saken synnerligen komplicerad. Många känner sig svenska, men inte entydigt svenska. Somliga adoptivbarn saknar kännedom om sina biologiska föräldrar och genom livet följer dem en undran som aldrig viker från deras sida. Li Almgren, etnologistuderande i Göteborg, bidrar med sina erfarenheter som koreanskt adoptivbarn.

Intensiteten i mötena mellan de många grupperna, religionerna och språken är tydligast för de nyligen inflyttade familjerna, men innebörden och konsekvenserna av den stora variationen

*Tensta koloniområde. Foto
Annika Jansson.*

skiftar kolossalt med kultur, språk och religion. För väldigt många är frågan om vem man är i andras och egna ögon ett spösmål som engagerar, blöts och stöts. Här belyses frågan särskilt av en grupp unga turkar i deras samtal med Magnus Berg, fil.dr och etnolog vid Göteborgs universitet. "För invandrare i allmänhet och – vågar

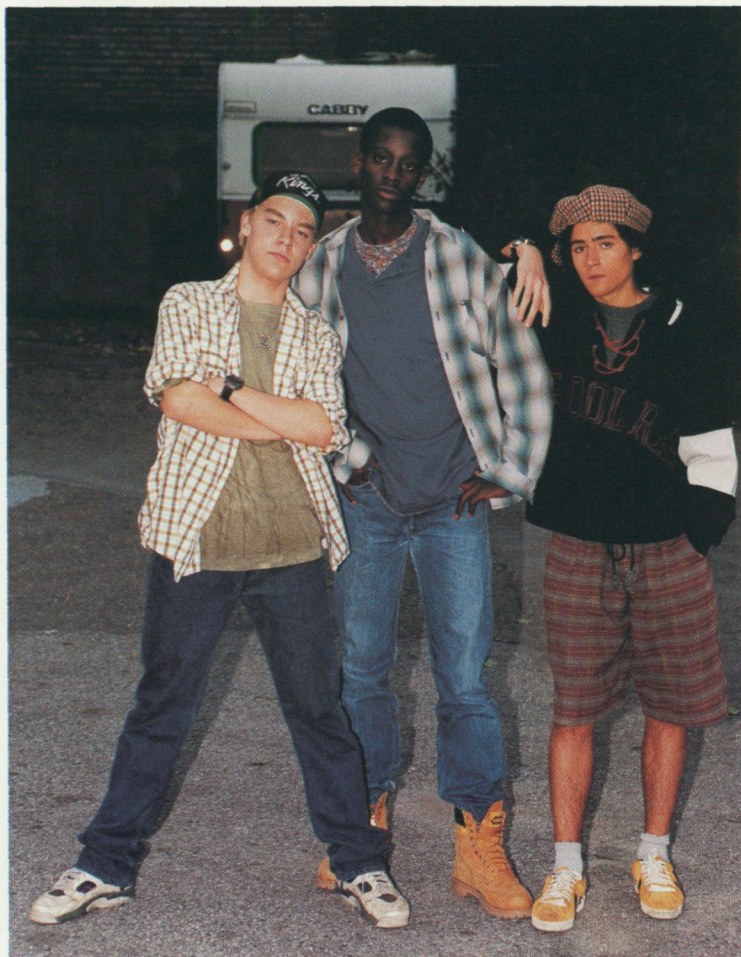

Rinkeby, Stockholm. Foto Lars G. Säfström, MIRA.

jag hävda – för andragenerationsinvandrare i synnerhet är identitetsprocessen mer intensiv och brusande än för infödingar”, är en av Bergs slutsatser.

Samtidigt är det tydligt att identitetsarbetet tar sig många olika uttryck i den andra generationen. För somliga har upplevelsen av vilka de är obetydligt färgats av deras ursprung. Oscar Pripp som har en doktorandtjänst i etnologi vid Stockholms universitet, tar i sitt bidrag bland annat upp frågan om hur människor ur andra generationen kan skifta mellan olika identiteter. Vid somliga tillfällen är den etniska tillhörigheten helt ovidkommande, vid andra är den betydelsefull. Ja, ibland kan det främmande ursprunget och kulturella arvet få en central ställning i medvetandet och strategiskt göras till en unik resurs, kanske i ett yrke som tolk och översättare eller i en musikalisk karriär. Docent Yngve Lithman vid Centrum för invandringsforskning vid Stockholms universitet, diskuterar etnicitet och musikutövande på ett sådant sätt. Men

Skådespelare i TV-serien "Tre kronor". Från vänster Niclas Olund, Mogge Sseruwagi och Jonathan Rodriguez. Foto Ola Torkelsson/Pressens Bild.

han tar också upp vardagligare och mindre uppmärksammade former av kreativitet .

Politisk representation är en fråga som fått ökad aktualitet på senare år. Unga invandrare – vare sig de anses tillhöra första eller andra generationen – bär på erfarenheter och företräder intressen, som borde föras fram mera i de beslutande politiska församlingarna. Riksdagsledamoten (s) Nalin Baksi, som själv är kurdsvensk, skriver här om språkproblem och andra problem bland invandrare. Inte minst tar hon upp frågan om överrepresenta-

*Kvarnbyskolan, Rinkeby,
Stockholm. Foto Ann
Eriksson, MIRA.*

tionen i brottsstatistiken bland unga manliga invandrare. Baksi skriver om detta som politiker men också från sin utsiktspunkt i Tensta utanför Stockholm, där hon bott sedan hon var tretton år gammal.

Språket bland andra generationen invandrare hör till de frågor som mest uppmärksammats av forskare och i massmedia. Många ungdomar – även infödda svenskar – som växer upp i invandratäta områden talar en svenska som ofta uppfattas som "bruten". I sitt bidrag, "Rinkebysvenska – ett ungdomsspråk", analyserar Ulla-Britt Kotsinas, som är biträdande professor i nordiska språk vid Stockholms universitet, detta språk och menar att det bör betraktas som en svensk dialekt. Frågor kring språk – men här mer knutna till skolan och skolmiljön – utvecklas också i en uppsats av docent Annick Sjögren, som är fransk-svenska och forskningsledare vid Mångkulturellt Centrum i Botkyrka; hon är specialist på möten mellan medelhavskulturer och det svenska kulturarvet.

Invandrare hör till den mycket större kategorin "andra", som ofta förenas av att tillskrivas avvikande, ibland skrämmande egenskaper. För många invandrare – av första eller andra generationen – kan det komma som en chock att inse att svenskar kan uppleva deras annorlundahet som ett hot. Hur hotfulla även små barns främmande språk, utseende, lekar och klädsel kan te sig för svensk dagispersonal beskriver Rawia Morra, en palestiniervenska som under en period av sitt liv arbetade inom den svenska förskolan. Morra är poet och studerar arabiska vid Stockholms universitet; hon betraktar språkstudierna som ett identitetsprojekt.

De hotfulla egenskaper som ibland tillskrivs invandrare illustreras på ett överraskande sätt av Oivvio Polite, som studerar teoretisk filosofi vid Stockholms universitet och har afrikan-amerikanskt, österrikiskt och svenskt ursprung. Polite drar paralleller mellan, å ena sidan, skräckbilderna i romaner som Dracula och filmer som Alien och, å andra sidan, journalisters och vanliga människors föreställningar och berättelser om dem som de uppfattar som främmande.

I anslutning till Nordiska museets utställning om invandring har vi med denna samling uppsatser velat belysa den mångfald och komplexitet som ryms i termen "andra generationen invandrare". Flera av författarna har också ifrågasatt detta språkbruk. Oivvio Polite till exempel undrar varför man inte i stället talar om "första generationen svensk".

Sådana frågor kring vår tids terminologi kommer säkerligen att ställas allt oftare i framtiden. Vad kommer att hända när de många som nu är invandrare av "den andra generationen" börjar åldras i Sverige? Hur kommer de att ha löst de identitetsfrågor som var så brusande och överväldigande när de var unga svenskar av "den andra generationen"? Hur kommer de att införlivas i Sverige med sin familjehistoria? Och i vad mån kommer de som idag vill vara kulturella eller religiösa minoriteter att kunna fortsätta att vara det? Allt fler svenskar har redan en brokig familjehistoria på grund av den ökade befolkningsomflyttningen. Ja, denna brokighet kommer att bli så vanlig att uttalanden som de följande kommer att bli alldagliga i Sverige: "Min farfars far var egentligen från Beirut" eller "En svägerska till min mormor var rysk judinna" eller "Min familj är egentligen buddistisk, fast det ligger rätt långt tillbaka".

Vi har sett det som angeläget att visa hur "vi" både "vi invandrare" och "vi sedan länge bofasta" – kan uppleva sådant som är för oss annorlunda. Men vi har även velat peka på några av de samhällsproblem och orättvisor som kommer att höra till 2000-talets stora politiska frågor.

*Kvarnbyskolan, Rinkeby,
Stockholm. Foto Ann
Eriksson, MIRA.*

